

מגזין הבולאים בישראל

גליון מס' 82 • אב תש"ע • אוגוסט 2010 • המחיר: 30 ש"ח

שובל

חגיגה בולאית בראש העין

**תערוכת בולים לאומית
בהשתתפות בין-לאומית**
סין - ארה"ב - בריטניה

21-25.11.2010

2010
ירושלים
Jerusalem
תערוכת בולים לאוסית
בהשתתפות בין-לאוסית
Multinational
Stamp Exhibition

**תקיים בנייני האומה בירושלים
בימים 21-25 בנובמבר 2010**

בתערוכה יכללו המדורים הבאים:
**מסורתי, תולדות הדואר, תמאטיקה,
מסגרת בודדת, נוער (מישראל בלבד)**

**התערוכה תהיה בהיקף של 300 מסגרות
150 מסגרות לישראל + 50 מסגרות לכל
מדינה אורחת**

כל השופטים, מהארץ ומחול"ל יהיו מוסמכי פ.י.פ., ולכן
במדור הבינלאומי יוענקו גם מדליות זהב גדולות.
תנאי הקבלה מחייבים מדליה לאומית קודמת ברמת
מזדהב לפחות

**התאחדות
בולאי
ישראל**

גליון מס' 82
אב תש"ע - אוגוסט 2010
מחיר: 30 ש"ח
מנוי שנתי: 100 ש"ח

בהוצאת התאחדות בולאי ישראל
מען המערכת לפניות ולמנויים:
ת"ד 4523, ת"א 61045
טל: 03-6295547
פקס: 03-5259716
E-mail: ipf@netvision.net.il
http://www.israelphilately.org.il

מנכ"ל: טיבי יניב
עורך ראשי: משה רימר
עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס
שדרות רוטשילד 109, ת"א

התאחדות בולאי ישראל
מציעה:

שירות חדש לחברי ההתאחדות

בספריית ההתאחדות שמורים עשרות אלפי בולים חדשים שהונפקו
במדינות העולם בעשרות השנים האחרונות. בולים אלו נשלחים באופן
שוטף אל השירות הבולאי על ידי איגוד הדואר הבינלאומי.
עבודה רבה הושקעה במיון הבולים וארגונם בצורה הנוחה לעיון.
מוצע בזאת לנצל את האפשרות לעיין באלבומים אלו, ולהתרשם
ממגוון העיצובים, הצורות ושיטות הדפוס הקיים בבולים.
האפשרות לעיין באלבומים תינתן לחברי ההתאחדות בלבד.
השירות יינתן בספריית ההתאחדות בימי חמישי בלבד.

**יש לתאם מראש את העיון באוספי הבולים עם לילך גלעד
טלפון: 03-6295547 שלוחה 103**

תוכן העניינים

- 3 • מכתבים למערכת
- 4 • הנפקות חדשות בארץ
- 7 • מבט להנפקת נובמבר 2010
- 100 • שנה לקיבוץ,
- 200 • שנה ל"קיבוץ".....8
- הישגים מצויינים למציגים
- 9 • הישראלים בתערוכות.....9
- 10 • שירות מיוחד של דואר גרמניה
- 11 • פעילות בולאית בארץ
- 14 • פרסום על בולים
- 18 • יודאיקה
- 20 • קשרי תעופה בין פולין ופולשתניה
- על שם מי נקראה העיר
- ליצמנשטאדט?.....25
- 26 • לודד' וגטו ליצמנשטאדט
- 28 • הנפקות חדשות בחו"ל
- 30 • חותמות דואר ישראל

איך כתבים "ירושלים" באנגלית?

למערכת עיתון שכל שלום רב,

מצורפים 2 צילומים של מכתבים הנושאים עליהם חותמות ביול של הכנסת:

הראשונה היא חותמת הביול הישנה (26/05/2009) מהכנסת שבה ירושלים מופיעה בכיתוב האנגלי "YERUSHALAYIM".
השנייה היא גם מעטפה מהכנסת עם חותמת ביול (07/06/2010) חדשה ובה הכיתוב ירושלים באנגלית מופיע "JERUSALEM".

אבקש לדעת האם חל שינוי במדיניות דאר ישראל או במדיניות הכנסת בנוגע לשם ירושלים באנגלית על גבי חותמות הביול?
בתודה מראש

אלון כהן

תגובת המערכת:

שאלתך, בצירוף הדוגמאות ששלחת, הועברה להתייחסות דובר הכנסת. בתשובתו הטלפונית מסר הדובר כי הופתע לקבל את השאלה, וכי לא היה מודע כלל לשינוי שחל בחותמת הדואר, ולא הבחין שכיתוב השונה.

לדבריו, בוצע לאחרונה שינוי באופן בו מנוהל משלוח הדואר מן הכנסת, והוחלף הגורם המטפל בנושא. הגורם החדש הנהיג את החותמת החדשה על פי הכיתוב המקובל, ולא היה בכך שום ביטוי מכוון של שינוי מדיניות או החלטה יזומה מצד הכנסת.

האם בולי ישראל משמשים לביול?

למערכת שובל

מאז ילדותי אני מנוי על השירות הבולאי שלנו, ורוכש בכל הנפקה שני בולי שובל, מעטפת יום ראשון וחותמת. אבל לא עוד!

ביטלתי את המינוי שלי ואיני מתכוון לחדשו. הסיבה פשוטה!
דואר ישראל "המציא" את הפתקית החסכנית ואין לי כל סיכוי למצוא בולים חתומים על מעטפות, אלא אם אני מכין אותן לבד.
ואני לא נוהג לעשות זאת!

לכן, עד שלא יבוטלו הפתקיות, לפחות ללקוחות פרטיים הבאים עם מכתב בודד לבית הדואר, אני לא קונה ואוסף יותר בולי ישראל לא חתומים.

אני חבר מועדון האספנים בבאר שבע.

כבוד רב

יוסי אלמוג

תודה על תרומת בולים לנוער

- למשה קול קלמן, מקיבוץ להב
- לאיתן בר-ארז, מפתח-תקווה
- לשלום פלדשטיין, מחיפה
- למרשה ולארי וקסמן, לזכרו של הרב מרדכי קירשבלום ז"ל
- ליעקב ומרים מירון, מגבעתיים
- ליוסף (ברכת הבית), מכפר תבור
- לשכטמן רדי, מרחובות
- לג'ק לפידות, מהרצליה
- לאביב גפן, מתל-אביב
- לגברעם אברהם, מחולון
- לאילנה ודני גולן, מרעננה
- למאוריצי'ו יגר, מרמת גן
- להדי אור, מתל אביב

תודה על תרומת ספרים לספרייה

- לדוד גרוסר לזכרו של ברנרד גרוסר ז"ל

התאחדות בולאי ישראל

מודיעה בצער רב על פטירתו בטרם עת של

ניר דוד ז"ל

י"ר אגודת בולאי נתניה
והחבר וועד ההתאחדות בין השנים 2005-2010

אספני הבולים הרבים מכל הארץ
שהכירו והוקירו אותם
והנהלת ההתאחדות משתתפים
בצער המשפחה

14/6/2010

כלי נגינה - המזרח התיכון

MUSICAL INSTRUMENTS OF THE MIDDLE EAST

0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2062
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2063
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2064
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2065
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2066
4.25	17.00	17.00	17.00		סידרה
		19.00			מי"ר

14/6/2010

200 שנה לפטירתו של רבי נחמן מברסלב

200TH ANNIVERSARY OF THE PASSING OF RABBI NACHMAN OF BRESLEV

1.85	7.40	7.40	7.40	3.70 ש"ח	2067
		9.40			מי"ר

עדכון קטלוג בולי ישראל

בקטלוג מופיעות העמודות הבאות: מספר קטלוג, ערך נקוב, ארבעה מחירים לפי מצב הבול (לא חתום עם שובל, חתום עם שובל, לא חתום בלי שובל, חתום בלי שובל).

14/6/2010

שמעון ויזנטל, הנפקה משותפת ישראל-אוסטריה

SIMON WIESENTHAL, JOINT ISSUE ISRAEL-AUSTRIA

2.50	10.00	10.00	10.00	5.00 ש"ח	2060
		12.00			מי"ר

14/6/2010

YEARS OF KIBBUTZ 100

מאה שנות קיבוץ

1.25	5.00	5.00	5.00	2.50 ש"ח	2061
		7.00			מי"ר

בול שמעון ויזנטל יוצר באמצעות טכנולוגיה חדשנית של חריטה ונקבוב בלייזר. זו הפעם הראשונה בעולם בה נעשה שימוש בטכנולוגיה זו על מנת לייצר בולים. פעולת החריטה יצרה בנייר הבול חריצים המאורגנים בצורת מגן דוד.

25/8/2010

50 שנה ל"צוות" ארגון גמלאי צה"ל

TZEVET IDF VETERANS ASSOCIATION 50TH ANNIVERSARY

1.25	5.00	5.00	5.00	2.50 ש"ח	2073
		7.00			מי"ר

25/8/2010

ANIMALS AND THEIR OFFSPRING

חיות וגורים

0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2074
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2075
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2076
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2077
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2078
0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2079
5.10	20.40	20.40	20.40		סידרה
		22.40			מי"ר

14/6/2010

STORY GARDENS, HOLON

גני סיפור, חולון

1.25	5.00	5.00	5.00	2.50 ש"ח	2068
1.25	5.00	5.00	5.00	2.50 ש"ח	2069
1.25	5.00	5.00	5.00	2.50 ש"ח	2070
3.75	15.00	15.00	15.00		סידרה
		17.00			מי"ר

14/6/2010

אליפות העולם במפרשיות 420 חיפה 2010

WORLD CHAMPIONSHIP 420 HAIFA 2010

4.50	18.00	18.00	18.00	9.00 ש"ח	2071
		20.00			מי"ר

25/8/2010

150 שנה ליציאה מחומות העיר העתיקה בירושלים

150 YEARS SINCE SETTLING OUTSIDE JERUSALEM'S OLD CITY WALLS

1.85	7.40	7.40	7.40	3.70 ש"ח	2072
		9.40			מי"ר

תוויות ביול

סימה 14/6/2010

שחף עיטי

0607 1.60 ש"ח 51 תב

סימה 25/8/2010

פלמינגו מצוי

6.00 1.70 ש"ח 52 תב

גיליונות גנריים - בולי ברכות

25/8/2010

ברכות (בולים מן המניין) "חג שמח" "בהוקרה"

GREETINGS (DEFINITIVE STAMPS)
"HAPPY HOLIDAY" "IN APPRECIATION"

0.85	3.40	3.40	3.40	--	2080
0.85	3.40	3.40	3.40	--	2081
1.70	6.80	6.80	6.80		סידרה
		8.80			מי"ר

25/8/2010

עירוניות מתחדשת בישראל URBAN RENAISSANCE IN ISRAEL

4.45	17.90	17.80	17.80	8.90 ש"ח	2082
		19.80			מי"ר

25/8/2010

מועדים התשע"א שופרות (HOLIDAYS THE SHOFAR (RAM'S HORN

0.85	3.40	3.40	3.40	1.70 ש"ח	2083
2.10	8.40	8.40	8.40	4.20 ש"ח	2084
3.10	12.20	12.20	12.20	6.10 ש"ח	2085
6.00	24.00	24.00	24.00		סידרה
		26.00			מי"ר

מבט להנפקת נובמבר 2010

אנימציה ישראלית

גת שמנים
בול משותף עם הוותיקן
יונפק בגיליון מיוחד

סיפורי התנ"ך - קריעת ים סוף

קולנוע ציון

קולנוע ארמון

בתי קולנוע בישראל

יונה והדג

שמשון והאריה

אדם וחוה

דגל ישראל
בול ללא ערך נקוב

סיפורי התנ"ך

100 שנה לקיבוץ, 200 שנה ל"קיבוץ"

בחדש יוני האחרון הנפיק השירות הבולאי שני בולים שיש ביניהם קשר מפתיע

חדשה היא בלשוננו, אבל את השם קבענו אנחנו. ומעשה שהיה כך היה: נאספנו לילה אחד לשיחת חברים בצריף הגדול ששימש לנו חדר אוכל, חדר אסיפות וחדר קריאה, ועסקנו בבעיות עתידנו. הדבר היה במחנה של סוללי הכביש חיפה-ג'דה. בימים ההם כבר יצא הקול במחנה שאנו עומדים לעלות ולהתיישב בעמק יזרעאל, ובכן שאלנו את עצמנו, מה שם ייקרא לנו? מן המפורסמות שבימים ההם הייתה בארץ "קבוצה", ואם הייתה הקבוצה גדולה במקצת מקבוצה רגילה קראו לה בשם "חבורה". בגדוד העבודה היה מקובל השם "פלוגה", וכשדנו על הגדלת קבוצה ושינוי פרצופה קראו לה בשם "קבוצה גדולה". מחננו נקרא אז בשם "גדוד השומר הצעיר". במילה "גדוד" אף על פי שרגילים היינו בה מנעורינו, שהרי בתנועת "השומר הצעיר" היו קבוצות גדודים ופלוגות, לא נראתה עוד בעינינו. בתוך השיחה קם אחד החברים, שחזר זה לא כבר מטיוול בירושלים, ואותו חבר לא על העתיד פתח אלא על העבר דיבר. הוא סיפר שבהיותו בירושלים נקלע שם בין חסידי ברצלב ופגישתו עם חסידים אלה הייתה לו בבחינת חוויה עמוקה ביותר. בהתלהבות דיבר אותו חבר, שכן הייתה לו חסידות ברצלב בבחינת גילוי... ימים אחדים עשה האיש בין חסידים אלה. סיפר על אנשים תמימים וישרים שאוכלים לחם צר מיגיע כפיהם, סיפר על שיחותיהם וסיפורי מעשיותיהם, ולבסוף כך אמר: חסידי ברצלב נוהגים להתקבץ מדי שנה בשנה בראש השנה יחדיו לתפילה ולעיון בספרי רבם רבי נחמן מברצלב. לפני המלחמה נהגו להתקבץ בעיר אומן אשר באוקראינה, ששם קבורתו של הרבי, עכשיו הם מתכנסים בירושלים וגם במקומות אחרים בעולם. להתכנסות זאת בראש השנה קוראים חסידי ברצלב בשם "הקיבוץ". ובכן, למה לא נקרא גם אנו למחננו בשם קיבוץ. שמעו אנשינו את דברי החבר, קיימו וקבלו עליהם לקרא למחננו מכאן ואילך בשם "קיבוץ השומר הצעיר". וראה זה פלא: לא עברו ימים מועטים עד שכל החבורות, הגדודים, הפלוגות והקבוצות הגדולות שינו שמם וקראו לעצמם בשם **קיבוץ**.

סיפרתי את הדברים האלה כדי להודיע ברבים מקורו של השם וכדי להראות שיש המשכיות בחיי ישראל, שפעמים פועלת פעולתה בלא יודעין. מעולם לא היינו מעלים על דעתנו שאת השם ליצירה המפוארת ביותר שנוצרה בדורנו, הקיבוץ, נשאב ממקור האוצרות של החסידות הברצלבית.

קצת רקע על המילה "קיבוץ"

המילה קבוץ מופיעה בתנ"ך פעם אחת בלבד, ובהקשר לא נעים כלל וכלל. הנביא ישעיהו (פרק נ"ז, פסוק י"ג) אומר בשם האלוקים לבני ישראל החוטאים את המשפט הבא: **בְּזַעֲקָךָ יִצְיֶלְךָ קְבוּצֶיךָ, וְאֵת כָּל־מִשְׁפַּחַת יִשְׂרָאֵל, וְיָקַח הָבֶל; וְהַחֲסָה בִּי יִנְחַל אֶרֶץ, וְיִירֶשׁ הָרַקְדָּשׁ.**

משפט זה מופיע בסיומו של פרק ארוך בו מפרט הנביא את חטאיהם של בני ישראל, ואת הדרכים הרבות בהן הם עובדים לאלילים. הנביא מתייחס במילה "קְבוּצֶיךָ" אל אוסף האלילים, ושואל בלעג את בני ישראל, האם קבוץ האלילים הזה הוא שיציל אותם בעת צרה? הנביא כמובן אומר כי אלילים אלו יעלמו בעת חרום, ורק הבוטחים באלוקים הם שינצלו.

האם הקיבוצניקים הראשונים בחרו בשם הזה כצעד אנטי דתי? מובן שלא. מייסדי הקבוצים הראשונים היו אנשים אידיאולוגיים מאוד, מתקני עולם בהשקפתם, שביקשו למרוד בדרכי העולם ממנו באו, ולייסד עולם חדש, טוב יותר, צודק יותר, שוויוני יותר. כחלק מתפיסה זו הם דחו את הדת ודרכיה המסורתיות, והתנגדו לשמירת מצוות היהדות.

עם זאת, כמעט כל מייסדי הקיבוצים גדלו בבתים חרדיים במזרח אירופה, והמרד שלהם לא היה מרד של אנשים בורים וחסרי ידע. רובם הכירו היטב את היהדות בה מרדו, והם בנו את עולם המושגים שלהם מאותם חומרים מהם נבנה עולם הישיבות ולימוד התורה. לא היה עולה על דעתם לקרא ליצירה החברתית שביקשו להקים בשם המבטא קבוץ של אלילים.

אז למה קוראים לקבוץ בשם זה?

עולי העלייה השלישית, אותם חלוצים שהגיעו לארץ ישראל מיד לאחר מלחמת העולם הראשונה, השאירו אחריהם דברים רבים בכתב. הייתה זו עלייה של אנשים צעירים, חדורי אידיאולוגיה, שנטשו את ביתם במזרח אירופה, ניתקו עצמם מן הבית והמשפחה, ועלו בגפם להגשים את הדרך בה האמינו. חשוב היה להם לבטא את עצמם, והם עשו זאת בויוכים, דיונים וחיבוטי נפש אינסופיים, בעל פה, ובכתב.

אחד מאותם עולים צעירים היה **יהודה יערי**. הוא נולד בפולין בשנת 1900, ובשנת 1920 עלה לארץ כאחד מראשוני העלייה השלישית. כרבים מחבריו עבד בעבודות פיזיות קשות, בהכשרת הקרקע של הישוב קריית ענבים, בסלילת כבישים בצפון הארץ, ובייבוש ביצות עמק יזרעאל. הוא נמנה על אנשי השומר הצעיר שייסדו את הקיבוץ "בית אלפא" בעמק בית שאן.

ביזכרונותיו, שפורסמו ב"ספר העלייה השלישית" (עמוד 889), כתב יהודה יערי:

איני יודע אם ידוע הדבר ברבים, נדמה לי שאפילו חברינו שהיו באותו מעמד כבר שכחוהו. מנין צמח השם "קיבוץ" למפעל שנקרא היום בארצנו בשם זה? ראוי שאספר לכם על כך. המלה "קיבוץ" לא

הישגים מצויינים למציגים הישראלים בתערוכות

תוצאות תערוכת Antverpia 2010 (בלגיה)

ד"ר גלסמן לס	- מוזמביק	90 נק'	זהב
נוי זהר	- קולנוע	87 נק'	מוזהב גדול
גרוס פרדריך	- המוסיקה הרומנטית	85 נק'	מוזהב גדול
אפרת משה	- ינשופים	80 נק'	מוזהב
עזריאלי עוז	- חשמל	80 נק'	מוזהב

תוצאות תערוכת London 2010 (לונדון)

ד"ר מגר יהושע	- עיבוד האדמה	97 נק'	זהב גדול + פרס לתצוגה הטובה באגף
קרפובסקי איתמר	- תקופת המעבר של א"י	95 נק'	זהב גדול
סלוצקי יואל	- א"י המנדטורית	93 נק'	זהב
ד"ר גלסמן לס	- מוזמביק	90 נק'	זהב
חרש יוסף	- מינרלים	90 נק'	זהב
לדור מנחם	- תקשורת	80 נק'	מוזהב
ברדיצ'בסקי ולדימיר - הצי הצארי		80 נק'	מוזהב
שבתאי יעקב	- (ספר)	86 נק'	מוזהב גדול

עוואב אשה

קונה ומוכר בולי ישראל

שנתונים

מעטפות מיוחדות

גיליונות מיוחדים

מעטפות וגיליונות גנריים

תוויות קלוסנדורף, סימה

בולי זרחן שונים

אלבומיות ודפי מזכרת.

נייד: 052-3315322 טל: 03-7301142
moshe.aharon39@gmail.com

ROMANO HOUSE OF STAMPS Ltd. - M.R.M

מכירה מספר 24 תתקיים בחודש נובמבר 2010.

***

חומר בולאי מגוון:

ארץ ישראל, מנדט, מנהלת העם, מדינת ישראל, אוטוגרפים.
חו"ל: אירופה, אסיה, אוספים, סדרות בודדות מכל התקופות.
נומיסמטיקה: מטבעות, שטרות מנדט, ישראל והעולם.

מעוניינים בחומר בולאי ללקוחותינו בארץ ובחו"ל.

***

כתובתינו: דיזינגוף סנטר - תל אביב -

ת"ד 23274 תל אביב 61231

שעות פתיחה: א'-ה' 9.30-20.00 - ו' 9.30-13.30

נציגים בלעדיים לאביזרים ואלבומי:
Exclusive Agency in Israel of LINDER
חבר באגודות: I.S.D.A. - I.F.S.D.A.

<http://www.romanoauctions.com>

Email: romano@stampcircuit.com

טל./פקס 972-3-5282790

שירות מיוחד של דואר גרמניה

בתקופה האחרונה פיתח הדואר הגרמני שירות מיוחד וחדשני, שנועד לאפשר משלוח דואר ללא בולים. שירות זה מכונה בשם Handyporto, שם שניתן לתרגמו במשמעות של "תשלום זמין".
בפרסום הרשמי של דואר גרמניה מפורט אופן השימוש בשירות החדש תחת כותרת האומרת "בולים הם עניין השייך לעבר". הדואר פיתח חלופה עדכנית לבול הדואר, דבר המאפשר משלוח מכתבים 24 שעות ביממה, בכל מקום בו נמצא הלקוח.

כיצד זה עובד?

הפתרון מבוסס על שימוש בשירות ה־SMS של הטלפון הנייד. הלקוח מתבקש לחייג למספר המתאים ולסמס את המילה "מכתב" (Brief) או "גלויה" (Karte), בהתאם לסוג דבר הדואר שהוא מבקש לשלוח. המערכת שולחת באופן מיידי אל הלקוח הודעה חוזרת, ובה קוד באורך של 12 ספרות. חשבון הטלפון הסלולרי של הלקוח יחוייב בעלות משלוח המכתב או בעלות משלוח הגלויה בהתאם.
כל שעל הלקוח לעשות הוא להעתיק את הקוד על המעטפה או הגלויה שבידו, ולשלשל אותה אל תיבת הדואר הקרובה.

אז מה מונע ממני לרשום על המעטפה סתם צירוף של 12 ספרות?

כאשר מגיע דבר הדואר אל בית המיון, נבדק הקוד הרשום על המעטפה, והאם חשבון הטלפון חוייב עבור המשלוח. אם ניתן אישור, תונפק תווית מתאימה אותה ידביקו בבית המיון על המעטפה, והיא תשמש כבול דואר לכל דבר.
בתמונה המצורפת הניתן לראות דוגמה למעטפה עליה נרשם הקוד בן 12 הספרות, ולידו התווית שהודבקה בבית המיון.

האמנם זהו סופו של בול הדואר?

ימים יגידו.

שירות זה מצטרף לשורה ארוכה של אמצעי תשלום חלופיים המבוססים על חיוב באמצעות מכשיר הטלפון הסלולרי. זהו פתרון מוצלח עבור מי שנתקע עם מכתב דחוף בודד בלי בול זמין, אולם קשה לראות בו פתרון יעיל לאדם המעוניין לשלוח כמות גדולה של מכתבים. סביר יותר ששירות זה יצטרף אל יתר הפתרונות שמעמידים שירותי הדואר לרשות האזרח, ולפחות בשלב זה "בולים הם לא עניין השייך לעבר".

תודה למנחם לדור על עזרתו בהכנת הכתבה

תווית ביול חדשה בישראל

ביום 2 ביוני 2010 הופעלה לראשונה בישראל מכונת ביול חדשה המאפשרת ללקוח לבצע בכוחות עצמו מספר פעולות, דוגמת הנפקת תוויות בולים, הנפקת תוויות הכוללות תאריך משלוח, ומשלוח של חבילות (כולל שקילתן וקביעה אוטומטית של התעריף לתשלום).
בשלב ראשון יש בכונת הדואר להתקין שש מכונות כניסוי בבתי דואר שונים ברחבי הארץ, ואם הניסוי יוכתר בהצלחה יותקנו עשרות מכשירים כאלו בכל רחבי הארץ.

המכונה החדשה מנפיקה תוויות מסוג חדש, דוגמת זו המופיעה בתמונה. לכל אחת מן המכונות יש מספר מזהה המודפס על התווית, דבר הפותח בפני האספנים תחום חדש של מחקר ואיסוף.
ביילון הבא של שובל יפורסם מאמר מקיף על תוויות אלו ועל המכונות שהותקנו עד כה בישראל.

STAMPS ON APPROVAL

We are the largest Approval Dealer in the U.K. We have in stock over 1 million stamps of 130 different countries, including Israel and the Middle East. All our stamps are in one country books.

Simply, take the stamps you want and pay by card or cheque
Please write or e-mail stating the countries you want to view.

MICHAEL G READ
Poachers Retreat, Common Lane,
King Langley, Herts WD4 9HP
England
UK

Tel: 01923 269775 E-mail : mg.read@btinternet.com

חגיגות סיום שנה חוג בולאות חט"ב גוונים ראש העין

חוג הבולאות בחטיבת הביניים "גוונים" בראש העין פועל זה מספר שנים בהצלחה מרובה, וממשיך לקצור שבחים מצד התלמידים וההורים כאחד. רחל אמיתי, מנהלת הספרייה, היא שיזמה את החוג וניהלה אותו מאז הקמתו. בחודש מאי האחרון נערכה בבית הספר חגיגה בולאית בהשתתפות פעילה של הורי החניכים. ההורים ארגנו את הכיבוד שהוגש למשתתפי האירוע, ומה שחשוב יותר, הם גילו מעורבות בפעילויות הבולאויות השונות שארגנו חניכי החוג.

מרגש מאוד, כל פעם מחדש, לראות עד כמה יכול תחביב הבולאות לחבר את ההורים והילדים, ועד כמה גאים חניכי החוג להפגין את ידיעותיהם הרבות בפני קרובי משפחתם. בטקס נפרד שהתקיים במסגרת החוג קיבלו התלמידים תעודות השתתפות.

טקס סיום שנה חוג בולאות ביה"ס קופטאן חלבי דלית אל כרמל

החוג לבולאות בדלית אל כרמל החל לפעול השנה בהדרכה וביזומה של גב' איילה נסראלדין, ספרנית בבית הספר, ובעידוד ותמיכה של מנהל בית הספר מר חסון רושדי, סגנית המנהל גב' אימאן חליפה ומרכז כיתות ז' מר מרואן ווהבי.

28 נערים ונערות השתתפו בחוג ולמדו על התפתחות הדואר, המצאת הבול ושרותי הדואר. כאספנים בעתיד המשתתפים למדו איך לטפל, לזהות ולארגן את הבולים.

בטקס השתתפו גם הורי החניכים ויו"ר ועד ההורים. החניכים הציגו את הישגיהם וקיבלו תעודת השתתפות. התרשמתי מאוד מרצינות הלימודים וההישגים שהגיעו אליהם בתקופה כה קצרה אנו מקווים שביה"ס ימשיך להפעיל חוג גם בעתיד.

מוטי קרמנר, סגן נשיא ההתאחדות.

עפה" כלל פריטים רבים שלא נראו בשוק מזה עשרות שנים. חביבי הקהל היו ה"לבבות" למיניהם והווריאציות. כך, למשל, נמכרו פס אנכי של 4 בולי 5 מיל "בלתי מנוקבים" ב־\$1000 וסדרת שובלים 3-65 מיל בלתי מנוקבים בין הבולים והשוליים התחתונים ב־\$2350. חלקו השני של האוסף המיוחד הזה יוצע לקהל במכירה הבאה. פרקים נוספים שעוררו עניין: אוספים של בולי חו"ל, אוטוגרפים, בולי מנדט וכן שטרות ומטבעות.

תוצאות המכירה של "בולי תל אביב"

המכירה ה־34 של חברת "בולי תל-אביב (י. צחור) בע"מ" התקיימה ב־24 בפברואר 2010. הוצעו בה כ־1050 פריטים אשר רובם נמכרו, חלקם במחירי שיא.

התעניינות רבה היתה במכתב ה־"Ballon Monte" אשר יצא מפריז הנצורה ב־1870 באמצעות כדור פורח והגיע לירושלים דרך מרסיי, אלכסנדריה ויפו. המכתב נמכר בכ־\$56,000 (כולל עמלת בית המכירות) - אחד ממחירי שיא עבור פריט של ארץ הקודש.

חלקו השני של אוסף "דואר עברי" של יעקב שבתאי נמכר בהצלחה רבה. לדוגמא, סדרת צמדות גלופה בלתי מנוקבות, 3-50 מיל נמכרה בכ־\$13,000 והדפסת ניסיון של 5 מיל דמי דואר בניקוב דקור עם הדפס רכב במהופך השיגה מחיר של \$3200.

הביקוש לפריטים מתקופת "מנהלת העם 1948" הוא יציב. מעטפה רשומה מהמושבה "כנרת" נמכרה ב־\$5000 ואוסף "ראשון לציון", שפוצל למספר פריטים רשם מחירי שיא חדשים ונמכר בכ־\$35,000. אוספו של מריון סגל המנוח, פריטי הרצל וציונות, כולל גלויות בחתימתו של הרצל, היווה מוקד משיכה למציעים רבים וקרוב ל־90% מהפריטים נמכרו. גלויה רשמית של הקונגרס הציוני הראשון משנת 1897 נמכרה ב־\$2800 וגלויה שהרצל כתב לבתו פאולינה נמכרה ב־\$6000.

חלקו הראשון של אוסף סדרת "מועדים לשמחה 1948 - מגילה

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ TEL-AVIV STAMPS. (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

מוקדמים, מנדט, מנהלת העם, דאר עברי
ישראל, חו"ל, יודאיקה, גלויות, ספרים
קטלוג מאויר חינם

ת.ד. 16218 תל-אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

פרסום על בולים

מאמר ראשון בסדרה בה יציג מיקי קאופמן כיצד חיבר את עיסוקו כאיש פרסום עם תחביבו כאספן בולים, ויצר את האוסף העשיר אותו הוא מכנה בשם החיבה "POSTPUB"

מאת: מיקי קאופמן

מהבול הראשון ועד הפרסומת האחרונה

כל אחד (כמעט) יודע שבול הדואר הראשון הומצא באנגליה, על-ידי **רולאנד היל**, אבל רק מעטים יודעים שהיל פיתח במקביל גם את האיגרת והמעטפה המשולמות מראש (PREPAID). שני הפריטים - הן **בול הפני השחור** והן **איגרת ומעטפת מלרדי (MULREADY)**, הוצעו באשנבי הדואר הבריטי החל מחודש מאי 1840 כחלק בלתי נפרד מהעברת האחריות לתשלום מהמקבל - שלעיתים כלל לא רצה בשרות - לשולח, שנדרש מעתה לשלם עוד בטרם בוצע השרות. רולאנד היל היה משוכנע שהאיגרת המשולמת מראש "תנצח" את הבול, אך הסתבר שהוא טעה. הביקוש לבולים היה גדול משמעותית מהביקוש לאיגרות ובהחלט ייתכן שאנו חייבים תודה להתפתחות זו, אשר אותתה לאספנים הפוטנציאליים של אמצע המאה ה-19, שהעתידי טמון בבולים, לא במעטפות!! (אגב, זו שטות מוחלטת. אם במקום - "להוריד במים" עשרות אלפי בולים, הייתי שומר אותם על המעטפות - לפחות את המעניינים שבהם - מצבי כיום היה הרבה יותר מטוב).

מכירת שטחי פרסום על איגרות PREPAID

הפוטנציאל הטמון בשטח הריק של איגרת המלרדי לא חמק מעיניהם של אנשי פרסום בריטיים ממולחים. יוזמה זו הרגיזה מאוד את אנשי הדואר הבריטי (ראה מסגרת בהמשך המאמר), ומכירת האיגרות והמעטפות הופסקה.

עם פרסומת או בלי פרסומת, הלקוח תמיד צודק

השנה היא 1850, והגיעה העת להפנות את תשומת הלב אל מנהלי הדואר האירופיים, שצפו בעניין רב בהתפתחויות באי הבריטי. כמה מהם התחילו להנפיק בולים והרווחים הפוטנציאליים ממכירת שטחי פרסום דואריים (POST-PUB, זוכרים?) יוצרים את הלחץ המוכר "למה אצל האנגלים כן ואצלנו לא?" ובעצם "למה לא נעשה את זה טוב יותר?" וכך באה לאוויר העולם הברקה גאונית. הלקוח יקבע אם רצונו שדברי הדואר שלו יכוסו במודעות לרוב או, לחילופין, אם דברי הדואר שלו יהיו נקיים מכל פרסום מסחרי. וכך, אם התעריף הדוארי למשלוח מכתב רגיל בתוך צרפת היה 15 סנטיים, היה משלוח דומה במעטפת פרסום דוארית רשמית, זכאי להנחה של 10 סנטיים, כלומר התעריף היה יורד מ-15 ל-5 סנטיים.

באוסף אותו בניתי ב־30 השנים האחרונות יש כמה מאות מעטפות וגלויות פרסום בהן הוקצו על ידי הדואר שטחים לפרסום מסחרי. הפרסומות מודפסות על כרבע מפני הגלויות האיטלקיות והבלגיות, מכסות את שולי האיגרות, שהיו גדולים משטח פני האיגרת עצמה,

ותודה לאולי ורודי קאופמן ולאליהו טל

או, איך התחלתי לאסוף "פרסום על בולים"

בנובמבר 1937, זמן קצר לאחר שסיימה הפקת סרטוני פרסומת לשעוני IWC (INTERNATIONAL WATCH SCHAFFHAUSEN), יצאה אמי לחופשה בעיירה פרצ'אך בדרום אוסטריה. במועדון הריקודים המקומי סירבה להזמנתו של מחזר נלהב, כי אינה רוקדת עם גרמנים. הוא התעקש, "אמנם נולדתי בברלין, אבל כיום אני יהודי פלשתינאי המתגורר בתל-אביב. אנחנו בונים את מדינת היהודים ואשמח אם תצטרפי". היא הייתה בעלת משרד פרסום צעיר ודינמי, שרתה לקוחות ומותגים מכל היבשת ורצתה לכבוש את העולם. הוא היה כלכלן שהתמחה בתחזיות על עתידה המזהיר של תעשיית המלמלה. היא הייתה אלופת וינה בסייף ובהוקי קרח. הוא נראה טוב, גינ'י, מתולתל וגבוה. הם רקדו עד הבוקר, וכעבור מספר חדשים הגיעה לתל-אביב כדי להצטרף לד"ר קאופמן כאשתו וכשותפתו לחיים, להורות, ולחברת הפרסום OK (OLLY KAUFMANN). את שורשיו של אוסף בולי הפרסום (POSTPUB) שלי ניתן לייחס לשניהם. בגיל שמונה כבר הייתי אספן בולים, בגיל עשרים ואחת הייתי מנהל חברת פרסום. את היכולת ה"קריאטיבית" ירשתי ממנה. את היכולת הצנועה לנהל עסק ולהרוויח, ירשתי ממנו. אבל את המסמר האחרון או שמא הראשון, באוסף POSTPUB נעץ בי אליהו טל, הפרסומאי שטבע את הסיסמה האלמותית "כל הארץ חזית, כל העם צבא". באחרית ימיו יצקתי מים על ידיו, ובתמורה העניק לי אלבום בולים קטן. האלבום לא היה שווה הרבה, אבל היו בו שני בולים עם שובלי פרסום: מיודענו ג'ורג' החמישי (שבימיו נכבשה הארץ ע"י הבריטים) ומיודענו (הפחות מוכר) לואיטפולד, מלך בוואריה. משני הבולים האלה התפתח אוסף של כ־4000 פריטים.

פרסום בטריטוריה דוארית או POSTPUB

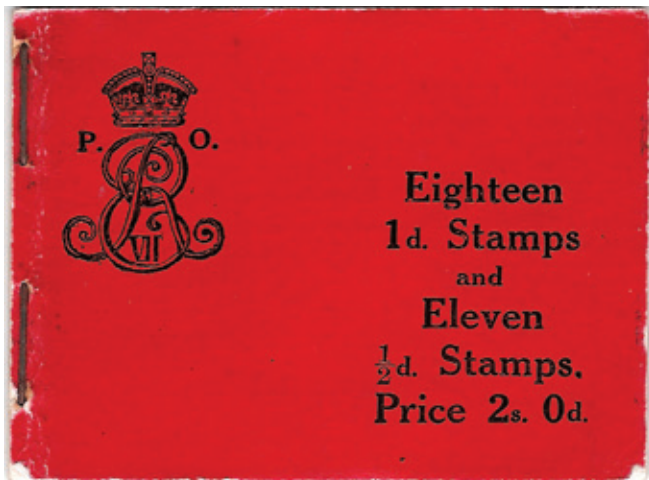
מאמר זה (שהוא רק הראשון בסדרה, ראו הוזהרתם) מציג את הרקע להיווצרותו והתפתחותו של מדיום פרסומי חדש במאה ה-19. באותה מידה ניתן לומר כי מוצג כאן תחום חדש לאספן התמאטי. כך או כך אני מציע לקרוא לו "POSTAL PUBLICITY" או בקיצור "POST-PUB". הצעות טובות מאלה יתקבלו בשמחה.

זה הזמן לעצור ולהתחיל לחקור:

- מי היו המפרסמים?
  - מי מכר את הפרסום?
  - מה היו התוצאות?
- זה יהיה מסע ארוך ואתם מוזמנים להצטרף.

– לבטל בול אחד של 1/2 פני. הלקוח ישלם 2 שילינג ויקבל בתמורה בולים בערך נקוב של 23 וחצי פני בלבד. כך ניתן לגבות מן הציבור את עלות ייצור הקונטרס מבלי לפגוע ביעילות התור בבתי הדואר. וכך היה.

בחודש יוני 1906 הונפק בבריטניה קונטרס חדש עם בולי המלך אדוארד השביעי. הפעם כלל הקונטרס 3 ששיות של 1 פני ו-2 ששיות של 1/2 פני. (או ליתר דיוק, כמעט שתי ששיות של חצי פני). באחת השישיות של בולי חצי פני הוחלף אחד הבולים בתווית עליה הודפס איקס גדול.

כריכת הקונטרס שהונפק אחרי 1906. על הכריכה רשומה התכולה (18 בולי 1 פני ו-11 בולי חצי פני) והמחיר (2 שילינג)

אדוארד חולה, ג'ורג' החמישי זוכה

הזמן חלף לו ומנהל הכספים, שמעמדו התחזק מאוד עקב הרעיון המוצלח שהעלה, שאל את השאלה המתבקשת: "מדוע לא לנצל את התווית הריקה עם האיקס הגדול? למה לבזבז שטח פרסומי יקר?" על כך נענה בשקט, בשקט: "המלך אדוארד חולה. הפרסום יחכה".

ב-1912 הוכתר ג'ורג' החמישי והיה למלך הראשון שדיוקנו הבולאי הוצמד לפרסומת מסחרית, כפי שתוכלו לראות בתמונות לא לחינם זכה המלך לנעורי נצח ב"רח' המלך קינג ג'ורג' שטראסה", בתל-אביב.

באיזה עמוד אתה רוצה את הפרסומת שלך? העיקר שיהיה ימני ובהתחלה

וממש לקראת סיום אוסיף ואציין כי במקביל לתוויות הפרסומת בדפיות הבולים, הוסיף הדואר האנגלי כתרסר פרסומות לכל קונטרס. הפרסומות האלה הודפסו על דפיות הנייר המפרידות בין דפיות הבולים הדביקים (INTERLEAVES) וכן על הכריכה הפנימית ולבסוף גם על הכריכה החיצונית.

ומה קרה בינתיים בפלשתינה? האם יגיעו הקונטרסים המלכותיים גם לרחוב קינג ג'ורג' ? על כך בפרק הבא.

וארוזות בצורת פנקס פרסומות מלא וגדוש כל טוב פרסומי, שצורף לאיגרות מקופלות.

גלויות ואיגרות כאלה הונפקו מאז שלהי המאה ה-19 עליידי רבות ממדינות אירופה ובהן צרפת, גרמניה, באווריה, ליטא, איטליה, בלגיה וגם יפן והודו. הן מהוות את אחד מהמקורות הראשיים לבניית אוסף POSTPUB. המקור המשמעותי השני הם קונטרסי הבולים.

תעלומת הבול המיותר, או כך נכנס הפרסום לקונטרסי בולים

הקונטרס הראשון בעולם הונפק ב-1895, בדוכסות לוקסמבורג, אך לבריטניה לקח קצת יותר זמן להכין קונטרס משלה. האגדה מספרת – או שמא זו המציאות – שהאנגלים התחילו לעבוד על קונטרס הבולים הראשון שלהם עם תחילת המאה ה-20. עם עלייתו לשלטון של אדוארד השביעי, כבר היה ברור שהוא יהיה הראשון במלכי הקונטרס.

מהו בעצם קונטרס?

בבריטניה הונפק הקונטרס במתכונת של פנקס כיס קטן, המכיל מספר צמדות של 6 בולים, בערך התואם לתעריפי הדואר העקריים. בשנת 1912 התעריף באנגליה היה: 1/2 פני לגלויה, 1 פני למכתב בגבולות אנגליה, 2 פני מכתב לאירופה וכו'.

כך למשל כלל הקונטרס הראשון של בולי המלך אדוארד, שהונפק בחודש מרץ 1904, 4 ששיות של 1 פני. סה"כ 24 פני שהם 2 שילינג. סכום עגול.

אלא שמנהל הכספים החליט לגבות 1/2 פני נוסף תמורת השרות החדשני, ולכסות בכך את עלות ייצור הקונטרס. החלטה צודקת, אך לא נבונה מיוחד, שיצרה תורים ארוכים ולקוחות עצבניים שהמתינו שעות לעודף ...

כריכת הקונטרס הראשון של בריטניה. על הכריכה רשומה התכולה (עשרים וארבעה בולי 1 פני) והמחיר (2 שילינג וחצי פני)

לאור התלונות הרבות שהתקבלו מבתי הדואר בכל רחבי בריטניה, התכנסה הנהלת הדואר ובתום דיון סוער הוחלט להוריד מחיר הקונטרס ל-2 שילינג. מנהל הכספים המאוכזב התעשת וחזר עם המלצה מעניינת

Ask your Stationer for
PEPYS
STATIONERY
QUALITY, Taste and
Value in Notepaper
BODIAN
CASTLETON
SERIES 6 Triats

ROYAL YORK
STONEHENGE
Etc., Etc.

Boots Stationery
Departments
and all Stationers

Made by CASTELLS
184 STRAND, LONDON

דוגמה לדפית בולים עם תווית פרסומת

EIGHTEEN 1d.
and
TWELVE ½d.
Stamps.
PRICE **2s. 0d.**

INLAND RATES OF POSTAGE.

Letters. Not exceeding 4 oz. 1d.; for every additional 2 oz. ½d.

Parcels. { 1 lb. 3d. 5 lb. 6d. 9 lb. 9d.
Not { 2 „ 4d. 7 „ 7d. 10 „ 10d.
exceeding { 3 „ 5d. 8 „ 8d. 11 „ 11d.

כריכה של קונטרס מתקופת המלך ג'ורג' החמישי

**BOOKS OF STAMPS—
ADVERTISEMENTS.**

Sell's Advertising Agency, Limited, who have been appointed Sole Contractors for the insertion of advertisements, desire to draw attention to the exceptional merits of these books as an advertising medium. The books are of a suitable size to carry in the waistcoat pocket, and the advertisements come under notice whenever a stamp is withdrawn. In the new issue advertisements will be printed on both sides of the inter-leaves.

הודעה של חברת הפרסום שזכתה במרכז לשילוב פרסומות בקונטרסים

**ROYAL
TYPEWRITERS**

The most complete typewriter equipment ever offered the public by any Company.

Adopted by H.M. Govt., L.C.C., and the largest and most experienced buyers in the commercial world.

Royal Literature from
Dept. 12, ROYAL TYPEWRITER Co.,
75a, QUEEN VICTORIA STREET, E.C.
Model 5, £20; Model I, £15 15s.

דוגמה לפרסומת שהודפסה על דפי ביניים ועל הכריכה

פרסומות על מלרדי (MULREADY)

עבור כל אחת מן האגרות והמעטפות המבויילות שהונפקו בחודש מאי 1840 גבה דואר בריטניה תוספת של רבע פני, אשר נועד לכסות את עלות הנייר. עובדה זו נוצלה על ידי שורה של יזמים, אשר רכשו מן הדואר כמויות גדולות של אגרות, הדפיסו עליהם מסרים שונים ופרסומות מסחריות, ומכרו אותן לציבור בהנחה. כך לדוגמה רכשה האגודה של מתנגדי העבדות באנגליה כמות גדולה של אגרות במחיר מלא, הדפיסה בשולי האגרת דברי תעמולה בעד ביטול העבדות, ומכרה את האגרות בערך הנקוב (הנחה של רבע פני לקונה). הגדילו לעשות גורמים מסחריים, שנהגו למכור שטחי פרסום לבעלי עסקים שונים, וניצלו את אגרות המלרדי כמעין עיתון פרסומי, שהופץ בכמויות גדולות של מאות עותקים. דוגמה לפירסום שכזה ניתן לראות בתמונה המצורפת, בה כל שטח האיגרת מכוסה בפרסומות. אנשי הדואר התנגדו לשימוש שנעשה באגרות כמדיה פרסומית, ואסרו על המשך הפצתן בדרך זו. לא ברור מה הייתה הסיבה להתנגדות, כיוון שהדואר רק הרוויח ממכירת האגרות הרבות. כתוצאה מן האיסור פסק השימוש באגרות המלרדי כמדיה פרסומית.

כריכה של קונטרס ממושבה בריטית - לזמאיקה

פריטים עיקריים לבניית אוסף POSTPUB

סוג הפריט	טווח מחירי אמצע
קונטרס - פלשתינה (כאשר רוב הבולים נתלשו)	1000\$ - 200\$
קונטרס - פלשתינה (קונטרס מלא)	מ־5000\$ ומעלה
קונטרס - ישראל: דואר עברי (קונטרס מלא)	1000\$ - 200\$
קונטרס - ישראל: שנות ה-50 ואילך (קונטרס מלא)	200\$ - 20\$
קונטרס - אנגליה (קונטרס מלא)	600\$ - 10\$
קונטרס - בלגיה (קונטרס מלא)	500\$ - 50\$
קונטרס - בוואריה (קונטרס מלא)	2000\$ - 1000\$
קונטרס - גרמניה (קונטרס מלא)	2000\$ - 50\$
קונטרס - מושבות גרמניה (קונטרס מלא)	10,000\$ - 100\$
דפית מתוך קונטרס - אירופה (בד"כ 4 בולים + 2 פרסומות)	300\$ - 5\$
בול בודד עם שובל פרסום - אירופה	300\$ - 1\$
גלויות פרסום	100\$ - 3\$
איגרות פרסום	300\$ - 40\$

גלויה עם פרסומת מברית המועצות

גלויה עם פרסומת מיפן - "אקו קרד"

אגרת עם פרסומות מהונגריה

אגרת עם פרסומות מאיטליה

מאת: אריה לין

פלאשוב. הוא הזמין את פולדק להתלוות אליו לסיור בפולין, ולספר במקום את שקרה לו. מאוחר יותר סיפר קניאלי כי במהלך הסיור התרשם מאוד מדמותו של אוסקר שינדלר, ולמד להכיר את האיש ולהבין היכן עבר הגבול בין האופורטוניזם הנאצי ובין האלטרואיזם, כלומר האדם שבשינדלר.

קניאלי קרא לספר שכתב בשם "תיבת שינדלר", תוך יצירת משוואה ברורה בין פעולת ההצלה של שינדלר ובין תיבת נח. בשנת 1993, כאשר הבימאי האמריקאי היהודי החשוב סטיבן שפילברג ביים על פי הספר את הסרט הנוודע שזכה לפרס האוסקר, הוא שינה את השם וקרא לסרט בשם "רשימת שינדלר".

מבחינה בולאית הונצח בעבר בבול גרמני אחד ובשתי חותמות אירוע מגרמניה. עתה הצטרף לרשימה גם הבול מאוסטרליה שהוקדש לתומאס קניאלי (הבול הראשון באוסטרליה שיצא בנושא השואה). ברקע הבול מופיעים קטעים מן הספר ושמות של יהודים מרשימת שינדלר.

טוב "מזל טוב" מ"טוב מזל"

הבולאות עשירה בסוגים שונים של סטיות וטעויות, המשעשעות את האספנים ומעשירות את האלבומים. בהנפקת הבול הגרמני שיצא

מ"תיבת שינדלר" לבול שואה של תומאס קניאלי

בסיומה של מלחמת העולם השנייה, עם שיחרור יושבי מחנות הריכוז ומחנות העבודה שלא הועברו להשמדה, נתגלה האסון הגדול שפקד את עם ישראל בשואה הנוראה. אמנם יצאנו מן השואה, חבולים ויתומים ומתי מעט, אך השואה לא יצאה מאיתנו.

אין יום ואין שעה שאיננו מזכירים את נוראות השואה, ו־65 שנות החופש לא הגלידו את הפצעים, כי השואה בתוכנו והיא לא יצאה ממנו...

כבולאים אנו עדים לאיזכור השואה, אולי יותר מאחרים, שכן הבולאות כאמצעי תיעוד עוסקת רבות בנושא השואה.

הפריט האחרון שהסב את תשומת ליבנו לנושא איננו דוקא בול לזכר השואה, כי אם בול לכבודו של סופר שהנציח פרק תיעודי חשוב ממאורעות השואה. המדובר בבול שהונפק על ידי דואר אוסטרליה לכבודו של תומאס קניאלי.

בשנת 1980, 35 שנה אחרי סיום מלחמת העולם השנייה, פגש הסופר האוסטרלי תומאס קניאלי יהודי ניצול שואה בשם פולדק פפפרברג. קניאלי ביקר בחנותו של פפפרברג וכונדע לו שקניאלי הוא סופר, שאל אותו אם הוא מוכן לראות את הדברים שכתב בזכרונותיו על אחד בשם אוסקר שינדלר. לדבריו שינדלר נודע בתור "גרמני טוב" בזמן שהותו במחנה העבודה הסמוך לעיר החשובה, קראקוב.

קניאלי גילה עניין ברשימותיו של פולדק, שכללו בנוסף לתיאור ההתרחשויות במחנה העבודה של פלאשוב, גם את הרשימה המקורית של היהודים שהועסקו על ידי שינדלר. פולדק ידע גם לספר על אישיותו של אותו "גרמני טוב", שכידוע הציל אלפי יהודים בכך ששיכנע את הממונים עליו בצמרת השלטון לדרות את שילוחם למחנות ההשמדה ולהעסיק אותם בעבודה לטובת גרמניה. מספרו הסיודורי של פפפרברג ברשימת העובדים היה 173, מתוך כ־800 איש שנכללו בה.

הפגישות בין הסופר קניאלי ובין ניצול השואה פולדק (ליאופולד) פפפרברג נמשכו, והקשר ביניהם התהדק עד כדי כך שקניאלי החליט לנסוע לפולין ולראות במו עיניו את המקום בו שכן מחנה העבודה

סוגיהארה זכה מספר פעמים להנצחה על פריטים בולאיים. לרשימה זו נוספה גיליונית זיכרון שהונפקה בגמביה, ובה נראה הקונסול היפני על רקע יהודים מאושרים שזכו לקבל את אשרות המעבר מצילות החיים.

לאחרונה, ואשר הציג טבעת זהב יהודית שהתגלתה בחפירות של בית יהודי בעיר ארפורט, נמצאה טעות לשונית של דואר גרמניה. יחד עם הבול הוכנו, כמקובל בגרמניה, שתי חותמות אירוע ביום הראשון להופעה. האחת הוחתמה בבון והשניה בברלין. החותמת של ברלין אמורה הייתה להציג את שתי המילים העבריות "מזל טוב", המרכיבות את הביטוי הנפוץ בחגיגות יהודיות. אבל המזל של הדואר הגרמני לא היה במיטבו. המעצב שהעתיק את הביטוי ויצר את החותמת קרא ככל הנראה את המילים משמאל לימין, ושילב אותן בזו אחר זו בחותמת שיצר. התוצאה הייתה שבחותמת רשום הביטוי "טוב מזל" במקום "מזל טוב". הדואר הגרמני התנצל על הטעות, אולם עבר על כך לסדר היום ולא הכין חותמת מתוקנת. כך נוצרה עבור הבולאים חותמת שגויה, אך לא נדירה כלל.

הדיפלומט היפני שסייע ליהודים

ברשימת חסידי אומות העולם שנקבעה על ידי מוסד יד ושם נכלל גם שמו של הקונסול היפני צ'יאונה סוגיהארה. הוא שימש כקונסול יפן בליטא, בזמן שזו נכבשה על ידי גרמניה הנאצית, והיה בין הבודדים שניצל את סמכותו הדיפלומטית על מנת לעזור ליהודי ליטא לברוח. כ־6000 יהודים, בודדים ומשפחות, רבים מהם פליטים מפולין שביקשו מקלט בליטא, צויידו על ידי סוגיהארה באשרות מעבר שאיפשרו להם לעזוב את ליטא ולנסוע מזרחה, אל מחוץ לשטחי הכיבוש הגרמני. סוגיהארה עשה זאת בניגוד לעמדה הרשמית של ממשלת יפן, ותוך סיכון של מעמדו האישי והמקצועי. הוא נענש על מעשיו בידי ממשלת יפן, ושנים רבות נשכח חלקו בהצלת יהודים. בשנת 1985, שנה לפני מותו, הוא הוכתר בתואר "חסיד אומות העולם", ובהוקרה של ממשלת ישראל על פועלו.

בול לציון יום השואה הבינלאומי

בתחילת שנת 2010 הונפק בקוסטה ריקה בול מיוחד לציון יום הזיכרון הבינלאומי לשואה, אשר על פי החלטת האו"ם מצוין מידי שנה ביום 27 בינואר, יום שחרור מחנה ההשמדה אושוויץ על ידי הצבא הרוסי. בבול מוצג מגן דוד המורכב מחוטי תיל, על רקע הדומה לאותה "פיג'מה" בעלת פסים שלבשו הכלואים במחנה המוות הנורא. הבולים הונפקו בגיליון של ארבעה בולים בעל שוליים רחבים, ובהם מובע הרעיון של המשכיות הקיום היהודי למרות מזימת הנאצים.

קשרי תעופה בין פולין ופלשתינה

בתקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה חיו בפולין מיליוני יהודים, שקיימו קשר הדוק עם היישוב היהודי בארץ ישראל, היא פלשתינה. במאמר זה סוקר המחבר את התפתחות קשרי התעופה ודואר האוויר בין שני האתרים

מאת: אלכס זולבסקי

פתיחת קו תעופה חדש נחשבה בשנות השלושים למאורע גדול, ולכן הכינו חותמות קישוט מיוחדות לכבוד הארוע וכן מעטפות דואר אוויר שהודפסו במיוחד לטיסה זו.

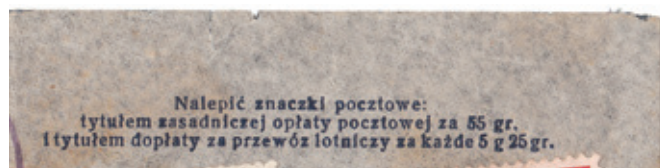
בטרם...

קשרי התעופה בין פולין ופלשתינה התקיימו עוד לפני שהחברה הפולנית LOT פתחה בתאריך 27.10.1936 את קו התעופה הסדיר לפלשתינה. כדוגמה לכך ניתן לראות את המכתב המצורף, אשר נשלח מן העיר לבוב שבפולין אל רמת גן שבפלשתינה. המכתב בויל בבול בערך של 75 גרושים (Mi 264) ובול בערך של 5 גרוש (Mi 301), והוחתם בחותמת דואר לבוב 1, 21.3.36 נתקבל בדואר בשעה 21.00.

המכתב נמסר בבית דואר ורשה 1 ביום 23.10.36, שם המתין לטיסה הראשונה לפלשתינה. המכתב בויל בשני בולים מסדרת Gordon Bennett, האחד בערך 55 גרוש (Mi 314) והשני בערך 30 גרוש (Mi 313). השולחת שילמה 5 גרוש יותר מהתעריף שנוחץ. על המעטפה יש חותמת מיוחדת עגולה עם ציור מופשט של מטוס וכיתוב "מעוף ראשון פולניה ארץ ישראל" 27.10.1936, וחותמת עגולה נוספת עם כיתוב פולני "הועבר במטוס". המכתב נשלח לגברת אמיליה בלוך בזכרון יעקב, שהייתה חברה בפלוגת בית"ר שפעלה במקום. בפניה השמאלית התחתונה של המעטפה הודפס "באווירון קווי תעופה LOT" / דרך אתונה". בצידה האחורי של המעטפה מוטבע הלוגו של חברת התעופה הפולנית Lot. מעניין שעל המעטפה (בפינה הימנית העליונה) הודפס התעריפון למשלוח מכתב לפלשתינה: "להדביק בולי דואר, עבור תשלום יסודי של משלוח דואר 55 גרוש, עבור תשלום של דואר אוויר עבור כל 5 גרם 25 גרוש נוספים".

בצדה האחורי של המעטפה מוטבעת חותמת מעבר של שדה תעופה באתונה ΑΘΗΝΑΙ ΑΦΙΕΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ, 4.III.36-18. כלומר: "אתונה. הגיע לשדה תעופה". קיימת גם חותמת לא ברורה של רמת גן מיום 29.3.

מעוף ראשון פולניה - ארץ ישראל

ביום 27.10.1936 התקיימה הטיסה הראשונה של חברת LOT מוורשה דרך לבוב לחיפה. המטוס נחת בחיפה ב-30.10.1936. בטיסה זו הביאו מוורשה 5350 דברי דואר ומלוב 1200 מכתבים.

הם במפה

מכתב אשר הגיע בטיסה ראשונה של חברת LOT מפולין. משלח לתל אביב מהעיירה גולוב (Golub), אשר שכנה על הגבול עם פרוסיה המזרחית. בוורשה הטביעו על המעטפה חותמת מיוחדת לכבוד הטיסה הראשונה. בחותמת יש מפה של פולין ועליה מטוס וציור מופשט של 3 בתים בפלשתינה. החותמת כוללת את הכיתוב "LOT" ומופשט של 3 בתים בפלשתינה. החותמת כוללת את הכיתוב "LOT" ומופשט של 3 בתים בפלשתינה. בנוסף הוטבעה על המעטפה חותמת תאריך של וורשה "Warszawa 19, 27.X.1936", שדה תעופה, וחותרת עגולה ובתוכה ציור של מטוס וכיתוב בעברית: "מעוף ראשון פולניה ארץ ישראל 27.10.1936". על המכתב הודבקו מדבקה כחולה של דואר אויר, ושני בולים: האחד בערך של 1 זלוטי (Mi 293) והשני בערך של 5 גרוש (Mi 301). המכתב היה במשקל של קרוב ל-10 גרם.

מכתב רשום

מספר המכתבים הרשומים שהגיעו עם הטיסה הראשונה לפלשתינה היה קטן, ומכאן הייחוד של המכתב המצורף.

המדובר במכתב רשום שנשלח בטיסה ראשונה מוורשה אל מר פונס, שהתגורר ברח' יפו 10 בירושלים. השולח השתמש במעטפת דואר אוויר עליה הודפס Par Avion (מעטפה זו הודפסה במספר של 50,000 יחידות). המכתב בויל בשני בולים: האחד בערך של 55 גרוש (Mi 314) והשני בערך של 75 גרוש (Mi 264). סכום זה של 1.30 זלוטי נועד לשלם את תעריף המשלוח בסך 55 גרוש, את דמי הרשום בסך 45 גרוש, ותוספת של 25 גרוש עבור משקל עודף של 5 גרם. המחיר הסתכם ב-1.25 זלוטי, כך שהשולח שילם 5 גרוש יותר מידי (אולי בשל מחסור בבולים מתאימים בדואר).

את הבולים החתימו בחותמת מיוחדת: "LOT POCZTOWY Z POLSKI DO PALESTYNY WARSZAWA 19, 27.X.36, Port R" WARSZAWA 19 PORT LOTN". וכן בחותמת "רשום" "Lotniczy כלומר חותמת של שדה התעופה. בעיפרון כחול צויר צלב על המעטפה כסימון למכתב רשום.

מכתב כבד

מכתב מהעיר חז'וב לקרית ביאליק ליד חיפה. חותמת דואר חז'וב 1 Chorzów 1, 26.X.36. המכתב שהיה כבד יותר ממכתב סטנדרטי, בויל בשני בולים: האחד בערך של 20 גרוש (Mi 304) והשני בערך של 1 זלוטי (Mi 312). על המעטפה חותמת עגולה בצבע סגול "מעוף ראשון פולניה ארץ ישראל 27.10.1936", חותמת נוספת בצבע סגול בשפה הפולנית "PRZEWIEZIONO SAMOLOTEM": "הועבר במטוס", ומדבקה של דואר אויר.

בצידה האחורי של המעטפה מוטבע תאריך אובלי עם יום ההגעה לירושלים "REGISTERED A 30 OC 36 JERUSALEM". על מכתבים רגילים הדואר לא היה מחויב להטביע את תאריך הגעת המכתב, כך שכאן יש הזדמנות לראות את זמן הגעת המכתב לפלשתינה.

עם עזרה מאחרים

הטיסה הבאה היתה רק כחודש מאוחר יותר, ביום 5.4.1937, אבל גם בתקופה שבין שתי הטיסות הגיעו לפלשתינה משלוחי דואר רבים מפולין, ולא ברור אילו קווי תעופה העבירו אותם. יתכן ש-LOT הטיסה את דברי הדואר עד אתונה, משם הועברו באמצעות חברות תעופה אחרות לפלשתינה.

גלוית דואר פרטית של מ. פעלמאן מוורשה, בעלים של מפעל "טליתים" ושאר תשמישי קדושה. הגלויה נשלחה למר גולדברגר בירושלים כשהיא מבוילת בשני בולים בערך נקוב של 15 גרוש כל אחד (Mi 303) וחתומה בחותמת דואר ורשה 2 מתאריך 21.3.37. על הגלויה אין מדבקת דואר אוויר אבל ישנה חותמת עגולה בצבע סגול "הועבר במטוס".

פתיחת קשר דואר אוויר מפולין לפלשתינה

ביום 5.4.1937 התקיימה טיסה של חברת LOT בקו וורשה - לבוב - ירושלים, אשר פתחה קשר דואר קבוע מפולין לפלשתינה.

מעטפה מיוחדת עם לוגו של קו תעופה אווירי LOT מסניף וורשה שנשלחה אל מר גבינסקי, הנציג הראשי של החברה בירושלים. המכתב בויל בשני בולים: אחד בערך של 30 גרוש (Mi 306) והשני בערך של 25 גרוש (Mi 305). כלומר שלא נלקחה תוספת עבור

מסיבות בלתי ידועות הדואר הפלשתינאי לא מצא את הנמען. לפיכך יש חותמת עגולה של תאריך החזרה "Jerusalem 2 NO 36" וכן חותמת INCONNU - בלתי ידוע. על המעטפה נכתב ברישול RETOUR - להחזיר. המכתב חזר לוורשה ב-9.11.36.

מספר הערות ודגשים

ידועות מספר דוגמאות של מכתבים רגילים עליהם מוטבעים חותמות הגעה עם תאריך 29 36 OC. חותמות אלו הן מוטעות. הן הוכנו עוד לפני הגעת המטוס, עם התאריך בו היה המטוס מתוכנן להגיע, אולם הוא איחר ביום אחד.

חברת התעופה לוט קיימה עוד מספר טיסות נסיוניות לאתרים שונים בארץ ישראל. ביום 9.11.1936 התקיימה טיסה נסיונית מוורשה לחיפה, וביום 15.3.1937 התקיימה טיסה נסיונית של חברת התעופה לוט לירושלים.

קשר עם חברת האם בפולין

ברחוב מונטיפיורי 32 בתל אביב היה משרד ראשי של חברת הנסיעות הפולנית ORBIS (פרסום של חברת נסיעות "אורביס" אשר הופיעה בירחון טכניקה ומדע בשנת 1938).

המעטפה שבדוגמה הוכנה במיוחד לצורך התכתבות בין המשרד הראשי בפולין למשרד בפלשתינה. הוא נשלחה מאותו משרד בוורשה אל המשרד בתל אביב בתאריך 11.3.1937.

הביול נעשה במכונת ביול מיוחדת של חברת הנסיעות אורביס. בצד הקדמי של המעטפה הודפס

ביול בערך של 15 גרוש ובצד האחורי הודפסו שני ביולים בערך של 15 גרוש ושניים של 5 גרוש. ערכם הכולל של הבולים הוא 55 גרוש. על המעטפה ישנה חותמת בצבע סגול המציינת שהמכתב הועבר במטוס.

נשלח מלבוב

מעטפה שנשלחה מן העיר 1 Wołyńskie Rowne ביום 2.4.1937 אל משפחת פישמן בתל אביב, והועברה דרך לבוב. בצידה האחורי של המעטפה ישנה חותמת הגעה ללבוב "לבוב 2 3.4.1937". המכתב נשלח בטיסה מיוחדת בתאריך 5.3.1937, וקיבל חותמת מיוחדת של הארוע הדומה לחותמת שהוטבעה על המכתבים הקודמים, אלא שמעל המטוס יש כיתוב "לבוב 2". המכתב בויל בארבעה בולים בערך של 20 גרוש (MI 304). ישנה חותמת עגולה, מוטבעת חלש בכתב עברי "טיסה ראשונה של קו אוירי קבוע פולניה ארץ ישראל 5.4.1937" וכן ישנה מדבקה של דאר אוויר.

בשנת 1939 חיו בעיר Wołyńskie Rowne 41,500 תושבים, מהם 21,000 היו יהודים. היום שייכת העיר הזו לאוקראינה.

למען האוניברסיטה העברית

מעטפה מיוחדת עם כתובת עברית: "חברת דורשי האוניברסיטה העברית בירושלים, ורשה". המכתב נשלח על ידי אלפרד ברגר (מן הפעילים לאיסוף כספים למען האוניברסיטה העברית בירושלים) אל זלמן שוקן, ששימש בין השנים 1935 - 1945 כראש הוועד הפועל של האוניברסיטה העברית.

משלוח תעופתי. הבולים הוחתמו בחותמת מיוחדת לכבוד הטיסה הזו, בצבע סגול כהה "וורשה 2 פתיחת קשר דואר אוויר מפולין לפלשתינה". בחותמת מצויר מטוס ובתוכו תאריך פתיחת הקו. על המעטפה הוטבעה חותמת מיוחדת נוספת, עגולה בצבע סגול "טיסה ראשונה של קו אוירי קבוע פולניה ארץ ישראל 5.4.1937", והודבקה מדבקה של דאר אוויר. ידועות גם מעטפות בהן החותמת העברית מוטבעת בצבע אדום. המדובר במעטפות שהכין סוחר בולים פולני ידוע בשם גריז'בסקי, וככל הנראה זו היתה עבודה פרטית שלו.

מכתב לסוכנות היהודית

מכתב של "משרד ארץ ישראל ארצי" בקראקוב שנשלח למחלקת העלייה של הסוכנות היהודית לא"י בירושלים. בויל בשלושה בולים: אחד בערך של 30 גרוש (MI 306), ושניים בערך של 5 גרוש (MI 301). מצידה השני של המעטפה עוד 4 בולים כל אחד בערך של 10 גרוש (MI 302), ביחד 80 גרוש. כל הבולים הוחתמו בחותמת מיוחדת כמו במכתב הקודם. "ורשה 2 5.4.1937 פתיחת קשר דואר אוויר מפולין לפלשתינה". בכתב יד נרשם By Air Mail.

של דואר אויר. חותמת קבלה של האחים ליטווינסקי מראה על התאריך 26.7.39 ומעידה שהגלויה היתה רק 4 ימים בדרך.

מפלשתינה לפולין

חברת התעופה הפולנית לוט העבירה מכתבים גם בכיוון ההפוך, מפלשתינה לפולין.

מכתב שנשלח ב־22 ביוני 1937 מפלשתינה, מחברת ליבנה בתל אביב, לעיר ביילסקו בפולין. המכתב בויל בבולים מסדרת נוף: שני בולים בערך של 3 מיל א"י, שני בולים בערך של 2 מיל ובול אחד בערך של 1 מיל א"י. סה"כ עלות המכתב 11 מיל א"י. על המכתב הודבקה מדבקה של חברת לוט הפולנית, שיתכן שהודפסה בפולין וסופקה לדאר הפלשתינאי. בצידה האחורי של המעטפה ישנה חותמת: Warszawa 2, 24.IV.1937, LOT תוך 3 ימים.

מילות סיכום

חברת לוט פרסמה את עצמה בעיתונות הפלשתינאית, וקידמה את שירותיה כמי שמטיסה נוסעים, דואר וחבילות. מן הפרסומות ניתן ללמוד על סוג המטוס שהפעילה חברת לוט (DC3 Douglas), ועל מסלול הטיסה שלו לפלשתינה: ורשה, לבוב, בוקרשט, סופיה, סלוניקי, אתונה, רודוס, ולבסוף לוד. הטיסה מלוד לאירופה יצאה שלוש פעמים בשבוע, בימים שני, רביעי ושישי בשעה 8 בבוקר. המשרד הראשי של לוט היה במלון "המלך דוד" בירושלים. שאר המשרדים היו: בשדה התעופה לוד, בתל אביב ובחיפה.

מטוסים של החברה הפולנית לוט נחתו בירושלים, בשדה התעופה עטרות, ובחיפה, בגלל ששדה התעופה בלוד נפתח רק באפריל 1937. על פי מרשם התושבים בפלשתינה חיו בה בשנת 1936 384,000 יהודים. לא ידוע כמה מהם הגיעו מפולין, אבל עובדה היא שלחברת התעופה לוט היה כדאי להקים את קו פולין-פלשתינה. קו התעופה פעל למעלה משלוש שנים, ושירת באמנות ובאמינות את לקוחותיו. ביום 1 בספטמבר 1939, לאחר התקפת גרמניה הנאצית על פולין, הפסיק קו התעופה לפעול.

המכתב נשלח מבית הדואר ורשה 2 בתאריך 4.4.1937 ובויל בארבעה בולים בערך של 25 גרוש (Mi 305) (אחד מהם נתלש) ושני בולים בערך של 5 גרוש (Mi 301) על המעטפה ישנה חותמת מיוחדת "ורשה 2 5.4.1937 פתיחת קשר דואר אוויר מפולין לפלשתינה". וכן מדבקת דואר אוויר.

טיסות סדירות מפולין לפלשתינה

מעטפת דואר אוויר שהוכנה ע"י הדואר הפולני במיוחד לצורך משלוח לפלשתינה (המילה PALESTINE מודפסת). יש ציור של מטוס בצבע אדום ועליו מודפס LOT והדפס Par Avion. המכתב נשלח לתל אביב מבית הדואר קרקוב 2 בתאריך 16.8.1938. בויל בבול בערך של 10 גרוש (Mi 302) ובול אחד בערך של 55 גרוש (Mi 320).

שירות מהיר ואמין

גלויה פרטית של המשרד למסחר פולין-פלשתינה בוורשה, אשר נשלחה לאחים ליטווינסקי בתל אביב. החותמת על הבולים: ורשה 2 בתאריך 22.7.1939. הגלויה בוילה בבול בערך של 25 גרוש (Mi 335) ובול בערך של 5 גרוש (Mi 331). כל הגלויות שנשלחו לפלשתינה עם פתקה או ללא פתקת דואר אוויר בוילו ב־30 גרוש. על הגלויה יש חותמת פרטית

על שם מי נקראה העיר ליצמנשטאדט?

מאת: אריה לינדנבאום

בישראל הריכוז הגדול ביותר של ניצולי שואה, לרבות שרידי גטו ליצמנשטאדט, הוא גטו לודז'. למרות זאת איש כמעט אינו שם לב למקורו של השם "ליצמנשטאדט", ורבים אינם יודעים להבחין בין ליצמנשטאדט הגטו ובין ליצמנשטאדט העיר, שבמקור שמה היה לודז'. העיר לודז' היא העיר השלישית בגודלה בפולין, עם אוכלוסייה של כ־800 אלף איש, וריכוז גדול של יהודים. ערב מלחמת העולם השנייה מנתה האוכלוסייה היהודית כמעט רבע מיליון יהודים. קהילת לודז' הייתה השנייה בגודלה בפולין, לאחר קהילת וארשה. בעיר פעלה רשת חינוך יהודית עם מוסדות תרבות דוגמת תיאטרון, עיתונים וכו'. ליהודים היה חלק גדול בפיתוחה של העיר מן המאה ה־19, והפיכתה לעיר תעשיית הטקסטיל הגדולה בפולין.

גורלם של יהודי לודז' בתקופת השואה לא היה שונה בהרבה מגורל יתר יהודי פולין. גטו לודז' היה השני שהוקם על אדמת פולין, מיד לאחר הקמת הגטו הראשון בעיר פיוטרקוב הסמוכה. גטו זה היה האחרון ששרד, ותושביו נשלחו לאושוויץ רק בשנת 1944, זמן קצר לפני כניסת הרוסים. בשל דחייה זו שרדו בגטו לודז' יותר יהודים מאשר בגטאות האחרים.

בפקודת הפיהרר - ליצמנשטאדט

זמן מה לאחר כיבוש העיר לודז' על ידי הגרמנים, ציווה היטלר להסב את שמה של העיר לליצמנשטאדט, על שמו של קרל פון ליצמן, גנרל גרמני (1850 - 1936) שהיה ידידו האישי של מנהיג גרמניה.

גנרל ליצמן נלחם במלחמת העולם הראשונה במחוז לודז', וניהל בשנת 1914 קרב גורלי בקרבת העיר. בעקבות הקרב זכה לתואר "האריה של בז'ז'ני" ומנצח קרב לודז'.

גנרל ליצמן היה מתומכיו של היטלר, ונמנה בין הראשונים שהצטרפו למפלגה הנאצית. עם כיבוש פולין הורה היטלר לשנות את שמה של העיר ל"ליצמנשטאדט" (עיר האריה), ואת שמה של לודז' לליצמנשטאדט. לקרל פון ליצמן ניתן כבוד רב בגרמניה, ובעיר נירופין היה רשום שמו כאזרח כבוד עד שנת 2007.

ליצמנשטאדט הייתה מחולקת לשני איזורים נפרדים לחלוטין. העיר הפולנית והגטו היהודי, ששטחו היה כ־2.5 קמ"ר והתגוררו בו כ־200 אלף יהודים.

הגליה

בקיץ 1942, בעיצומה של המלחמה, היה לגרמנים בליצמנשטאדט "ראש פנוי" לארגן תערוכת בולים לכבודו של הגנרל המנוח ליצמן. לרגל התערוכה הודפסה גלויה חגיגית שעל צידה האחורי הודפסה דמותו של הגנרל.

NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה

- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE, OTTOMAN PERIOD, JUDAICA
- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue

Ask about special low vendor commission rates

P.O.Box 8101 - TRENTON NJ 08650 USA

E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET

Phone: 609-298-2891

לודז' וגטו ליצמנשטאדט

השתקפות תחילת "הפתרון הסופי לבעיה היהודית" בפריטים בולאיים

מאת: Thomas Radzweit

מבוא

ביום 1 בספטמבר 1939 מסר אדולף היטלר הודעה לרייכסטאג אודות הפעולה הצבאית שכונתה בשם "המערכה הפולנית". למעשה המלחמה כבר החלה בשעות הבוקר המוקדמות של אותו יום. הייתה זו תחילתה של מלחמה עולמית ממושכת, ועבור העם היהודי הייתה זו תחילתה של השואה.

ביום 21 בספטמבר 1939 התווה לוטננט-גנרל רינהרד היידריך, מפקד משטרת הביטחון, את המדיניות כלפי פולין:

1. קבוצות משימה מיוחדות הצטוו לרצוח את האינטליגנציה הפולנית, ואת היהודים.
2. חבל הארץ שבמערב פולין, הכולל את הערים פוזנן ולודז', תוכנן להפוך לאזור גרמני. על היינריך הימלר הוטלה המשימה "לחזק את הזהות הגרמנית" באזור זה.
3. את אוכלוסיית פולין תוכנן ליישב מחדש באזור שהוגדר בשם "גנרלגוברנמנט", שבירתו בקרקוב.

בעקבות החלטות אלו החל בפולין גל של רציחות וגירוש למחנות ריכוז, שכוונו הן כלפי ההנהגה הפולנית והן כלפי האוכלוסייה היהודית.

גטו ליצמנשטאדט

מיד לאחר כיבוש העיר לודז' החלה בה רדיפה שיטתית של האוכלוסייה היהודית. פעילות זו בוצעה בעיקר על ידי "כוח משימה 2" בפיקודו של מייג'ור אס. אס. פריץ ליפהרדט, שהסתייעה ב"יחידה להגנה עצמית" בפיקודו של קולונל אס.אס. פריץ טאופל. ביום 9 בנובמבר 1939 סופחה העיר לודז' באופן רשמי אל הרייך הגרמני, ומשטר הטרור בעיר עלה מדרגה. אנשים רבים נאסרו בבית הכלא שבפאתי העיר, ובשלב מאוחר יותר נרצחו או הוגלו למחנות ריכוז. גירוש היהודים החל ביום 12 בנובמבר 1939. בחודש מרץ 1940 הצטוו 70 אלף מהם לעזוב את העיר.

ביום 10 בדצמבר 1939 הוכרז חלקה הצפוני של לודז', איזור בו כ-90% מן הבתים לא היו מים זורמים, כגטו ליהודים. ביום 13 באוקטובר 1940 הקימו הגרמנים את ההנהגה היהודית בת 31 חברים, אולם כחודש מאוחר יותר, ביום 11 בנובמבר 1940 נאסרו כל אנשי ההנהגה ורובם נרצחו. הגסטפו הטיל על חיים רומקובסקי להקים מועצה חדשה, שהייתה נתונה ישירות למרות הגסטפו.

הדעות חלוקות באשר לאופן בו תפקדה המועצה היהודית בהנהגתו של חיים רומקובסקי, ובמיוחד באשר לחלקם בארגון המשלוחים אל מחנות ההשמדה. רומקובסקי האמין שאם ישתף פעולה עם הגרמנים, ויהפוך את הגטו למפעל יצרני שיתרום למאמץ המלחמתי שלהם, יוכל להציל את מרבית תושבי הגטו.

חשוב להכיר בעובדה שסמכויותיה של ההנהגה היהודית היו מוגבלות מאוד, והיא הייתה נתונה באופן מוחלט למרות קציני ה-אס.אס. רומקובסקי ניסה לארגן את חלוקת מעט המזון שהגיע אל הגטו, ולייסד בתי חולים ובתי ספר, אולם ללא הועיל. שיעור התמותה של הכלואים בגטו נותר גבוה מאוד. למעלה מ-43 אלף מהתושבים מתו מרעב, מקור וממחלות. מרבית היהודים שהיו כלואים בגטו ליצמנשטאדט נשלחו אל מחנות המוות, תחילה אל מחנה חלמנו, ומשנת 1944 אל אושוויץ. מבין 200 אלף תושבי הגטו שרדו את המלחמת כחמשת אלפים איש בלבד.

גורלו של חיים רומקובסקי היה כגורל מרבית יהודי לודז'. למרות הבטחות הגרמנים כי יצילו את חייו הוא נשלח לאשוויץ יחד עם בני משפחתו באחד במשלוחים האחרונים שיצאו מן העיר.

הפריטים הבולאיים

העיר לודז', ששמה הוחלף כחלק מן המאמץ "לחזק את הזהות הגרמנית", והיא נקראה בשם ליצמנשטאדט, הייתה עיר גדולה ממנה נשלחו דברי דואר רבים גם במהלך מלחמת העולם השנייה. פריטים אלו מעידים על המהפך שחל במעמדה של העיר.

המעטפה הבאה נשלחה בתקופה הראשונה שמיד לאחר הכיבוש הגרמני ממשדרו של "המנהל העליון של העיר לודז'". האיות של שם העיר, כפי שהוא מופיע בחותמת הביטול ובחותמת העגולה עם דמות הנשר, שונה מן הנוסח הפולני Lodz אל הנוסח הגרמני Lodsch.

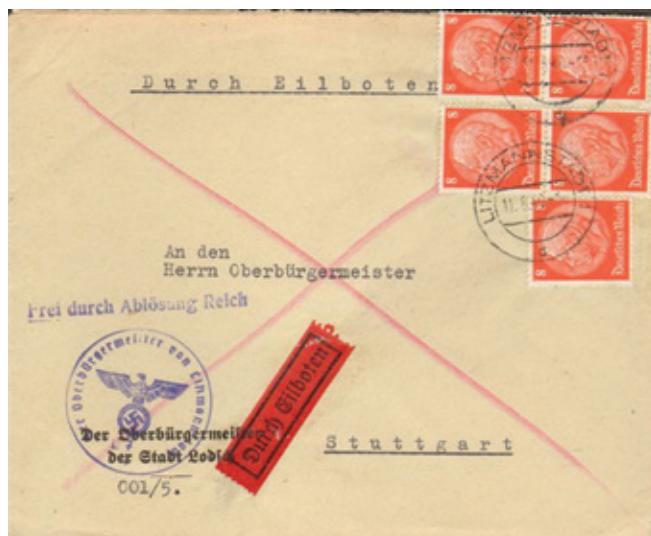

על המעטפה הוטבעה חותמת ידנית המעידה כי מדובר בדואר רשמי של הצבא הפטור ממדי משלוח, אולם בגין שירות של "מסירה מיוחדת" נדרש השולח להדביק בול בערך נקוב של 40 פפניג. מאחר ולודז' הייתה בחלק של פולין שסופח לגרמניה, הודבק על המעטפה בול של הרייך הגרמני.

תווית רישום עם השם הישן. הגלויה נשלחה על ידי "זקן היהודים".

בפקודתו של היטלר שונה שמה של העיר באופן רשמי, ועל דברי הדואר שנשלחו בשנת 1940 מופיע השם ליצמנסטאדט.

על המעטפה עצמה מודפס עדיין הנוסח האומר "המנהל העליון של העיר לודז'", אולם בחותמות המוטבעות על המעטפה מופיע השם החדש, ליצמנסטאדט.

תווית רישום עם השם החדש על מעטפה שנשלחה בשנת 1944

בחותרת מחודש אפריל 1940 מופיע במפורש הנוסח "בפקודת הפיהרר... ליצמנסטאדט". חותרת זו הוטבעה על מעטפה שנשלחה ממשרדו של חיים ומקובסקי, "זקן היהודים".

ולסיום, הגהה לבול שהונפק בגטו ועליו דמותו של חיים ומקובסקי.

עדות לתהליך שינוי השם ניתן לראות גם בכיתוב על תוויות הרישום שהודבקו על דברי הדואר שנשלחו מן העיר. השימוש בתוויות עם הכיתוב לודז' המשיך זמן רב לאחר ששם העיר שונה בחותמות.

חותמת דואר קנדה להנפקה המשותפת עם ישראל

25.8.2010
חותמת יום הופעה
תווית ביול שלדג גמדי

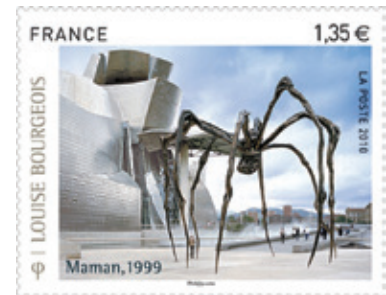

25.8.2010
חותמת יום הופעה
50 שנה ל"צוות"

25.8.2010
חותמת יום הופעה
עירוניות מתחדשת

בול אומנות בצרפת

בשנת 1961 החל דואר צרפת בהנפקת סדרה מפוארת של בולי אומנות, במטרה מוצהרת ליצור "גלריה לאומנות" באלבומו של אספן הבולים. מפעל זה ממשיך בנאמנות מזה כחמישים שנה, ועד כה הונפקו במסגרת זו כמאתיים וחמישים בולים. סדרה זו מאפשרת לאספן להכיר את יצירותיהם של מיטב היוצרים בעולם, תוך דגש, כמובן, על היוצרים הצרפתיים.

ביום 21 ביוני 2010 הנפיק דואר צרפת בול שהוקדש ליצירתה של הפסלת המפורסמת לואיז בורד'ואה. הפסל, המתאר עכביש ענק, הוקדש על ידי הפסלת לאמה. לדברי בורד'ואה עבדה אימא כאורגת במפעל השטיחים המשפחתי, היא הייתה חכמה מאוד, עבדה ללא ליאות וגוננה בקנאות על ילדיה. תכונות אלו מיוצגות לדעת הפסלת בצורה הטובה ביותר על ידי העכביש. לואיז בורד'ואה לא זכתה לראות את הבול שהונפק. היא נפטרה ביום 1 ביוני 2010 כשהיא בת 99 במותה.

גביע העולם בכדורגל

לא ניתן להתעלם מחגיגת משחקי המונדיאל, ומדינות רבות ברחבי תבל בחרו להנפיק בולים לרגל אירוע הספורט החשוב.

ביום 11 ביוני 2010, יום פתיחת המשחקים, הנפיק דואר קרואטיה בול המוקדש למונדיאל כשהוא צבוע בצבעי דגל דרום אפריקה וצבעי חמש היבשות.

האגדה של קרל הגדול בבול מאנדורה

ביום 26 באפריל הנפיקה מנהלת הדואר הצרפתי של אנדורה (כידוע, פועלות במדינה הזעירה השוכנת על הגבול בין צרפת וספרד שתי מנהלות דואר במקביל) בול המוקדש לאחד מאתרי התיירות המקומיים. למבקר במקום מראים התושבים מושב רחב החצוב בסלע על גדת הנהר שלמרגלות אחד ההרים. על פי האגדה המושב נחצב בידי הקיסר קארל הגדול, שהתעייף בתום יום של קרב ממושך נגד אויביו, ירד לנוח על גדת הנהר, וחצב לעצמו מקום ישיבה בעזרת חרבו הגדולה.

בפולניה - קדוש נולד

ביום 6 ביוני 2010 הנפיק דואר פולין בול מיוחד לכבודו של הכומר יארז'י פופיילוסקו, שהוכרז באותו יום כקדוש על ידי הכנסייה הקתולית. הכומר, שהתנגד נחרצות למשטר הקומוניסטי של פולין, נהג להטיף בגלוי להפלתו בדרשות שנשא בכנסייה. דרשות אלו שודרו על ידי תחנות רדיו שפעלו במערב אירופה, והרגיזו מאוד את אנשי השלטון.

ביום 19 באוקטובר 1984, לאחר שניסיון קודם לדרוס אותו למוות נכשל, נחטף הכומר על ידי המשטרה החשאית, וגופתו

הושלכה לנהר הויסטולה שם התגלתה כעבור שבועיים. בזכות פעילותו זו בחרה הכנסייה הקתולית להכריז עליו כקדוש.

65 שנה לסיום המלחמה הפטריוטית הגדולה

ביום 6 במאי 2010 הנפיק דואר ארמניה בול לציון מלאת 65 שנה לניצחון במלחמת העולם השנייה, או כפי שהיא מכונה במדינות ברית המועצות לשעבר "המלחמה הפטריוטית הגדולה". בבול מתואר הפסל "אימא ארמניה" שגובהו 20 מטרים, אשר הוצב בשנת 1967 כמייצג את החופש והניצחון של ארמניה.

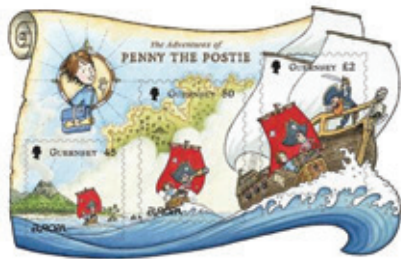

העץ הזקן ביותר באירופה

התחרות על התואר "העץ הזקן ביותר באירופה" טרם הוכרעה, וקיימים מספר עצים הטוענים לתואר הזה. אחד המועמדים העיקריים הוא עץ אלון גדול מימדים, הצומח בעיר אימברדו שבליטא.

גובהו של העץ הזקן עולה על 23 מטרים, וגילו המשוער הוא כאלף וחמש מאות שנים. ביום 5 ביוני 2010 הנפיק דואר ליטא גיליונית זיכרון שהוקדשה לעץ הקשיש.

דואר גרנסי הנפיק ביום 4 במאי גיליונית זיכרון בצורה מיוחדת ובה דמותה של פני הרפתקנית.

פסטיבל מונטה קרלו לטלוויזיה

בשנת 2010 התקיים בעיר מונטה קרלו הפסטיבל ה-50 במספר לטלוויזיה. לרגל האירוע הנפיק דואר מונקו בול מיוחד ביום 26 במאי.

שמורות טבע בספרד

ביום 20 במאי 2010 הנפיק דואר ספרד סדרה בת שלושה בולים שהוקדשו לשמורות טבע ברחבי המדינה. בבולים אלו הוצגו ערכי הטבע הייחודיים לכל שמורה. על אחד הבולים הוצגה שמורת דואנה שבאנדלוסיה, בה שוכנים למעלה מ-200 מיני ציפורים, ואשר הוכרה בשנת 1994 על ידי האו"ם כאתר מורשת עולמית

זה לא אדון, זו גברת

מלחמת העולם השנייה יצרה גיבורים רבים בעל כורחם, אנשים שמוראות המלחמה חייבו אותם לפעול בדרך לא שגרתית, ולהתגלות במלא עוצמתם. אחת מגיבורות אלו הייתה אאודוקיה זואלי, האישה היחידה בזמן מלחמת העולם השנייה שפיקדה על גדוד נחתיים בברית המועצות.

אאודוקיה גויסה לצבא בשנת 1941, בהיותה בגיל 15. היא טענה שהיא בת 18 ונועדה לשמש כאחות בבית חולים שדה. כעבור זמן קצר נשלחה לגדוד מילואים, ובניירות ההעברה נרשם בטעות שהיא גבר. אאודוקיה שרצתה להילחם לא תיקנה את הטעות, התחזתה לחייל מן השורה ושירתה כלוחם בגדוד נחתיים. באחד הקרבות הקשים נהרג מפקד הגדוד ואאודוקיה מילאה בהצלחה את מקומו.

כאשר נפצעה אאודוקיה ופונתה במצב קשה לבית החולים התגלה כי היא אישה, אולם המחסור במפקדים מיומנים שיכנע את הקצינים הבכירים להחזירה לתפקיד קרבי. היא המשיכה לשרת כקצינה קרבית עד תום המלחמה, זכתה בעשרות מדליות וציונים לשבח, והפכה לאגדה באוקראינה. ביום 15 באפריל 2010 הנפיק לכבודה דואר אוקראינה בול מיוחד. כשלושה שבועות מאוחר יותר, ביום 5 במאי 2010, היא נפטרה.

עלילות "פני הפוסטי" בדואר גרנסי

סיפורי ילדים נבחרו כנושא המרכזי של אירופה לשנת 2010, ודואר האי גרנסי החליט ליזום לרגל האירוע כתיבת ספר עלילתי חדש לחלוטין. כך נוצרה דמותה של "פני הפוסטי", הנלחמת ברוע שבעולם אותו מגלם שודד הים האכזר קפטן בוליבונס.

תעשיית הדבש בגרמניה

תעשיית הדבש הגרמנית, המעסיקה יותר מ-81 אלף איש, ומייצרת כ-25 אלף טון דבש בשנה, זכתה להכרה בבול שהונפק על ידי דואר גרמניה ביום 6 במאי 2010.

הכדור (הבול) הוא עגול

ביום 28 במאי 2010 הנפיק דואר סלובניה בול שהוקדש למשחקי המונדיאל. כראוי למשחק עם כדור עגול, הונפק בול בצורה דומה. דואר סלובניה פרסם בהודעה לציבור כי 203 מתוך 208 החברות באיגוד הכדורגל העולמי החלו בתחרויות המוקדמות לקראת המונדיאל, ורק 32 מתוכן (כולל סלובניה) זכו להגיע לדרום אפריקה.

4.5.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
מאי 2010

27.4.2010
חותמת אירוע
20 שנה לעלייה
מדינות חבר העמים

6.4.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
אפריל 2010

15.3.2010
חותמת אירוע
בית כנסת החורבה

14.3.2010
חותמת אירוע
80 שנה למגן
דוד אדום בישראל

14.6.2010
חותמת יום הופעה
100 שנות קיבוץ

14.6.2010
חותמת יום הופעה
גן סיפור

14.6.2010
חותמת יום הופעה
רבי נחמן מברסלב
1772-1810

9.6.2010
חותמת אירוע
הכנס השנתי החמישי
מנהלי מוסדות חב"ד

1.6.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
יוני 2010

6.7.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
יולי 2010

15.6.2010
חותמת אירוע
הקונגרס הציוני הלי"ו

14.6.2010
חותמת יום הופעה
שמעון ויזנטל

14.6.2010
חותמת יום הופעה
אליפות העולם
במפרשיות 420

14.6.2010
חותמת יום הופעה
כלי נגינה
המזרח התיכון

25.8.2010
חותמת יום הופעה
מועדים התשע"א

25.8.2010
חותמת יום הופעה
חיות וגורים

25.8.2010
חותמת יום הופעה
150 שנה ליציאה מחומות
העיר העתיקה בירושלים

25.8.2010
חותמת יום הופעה
ברכות

3.8.2010
חותמת אירוע
יריד הבולים
אוגוסט 2010

בולי מידן ראובן

קונה ומוכר בולים
בולי ישראל, שנתונים,
תוויות קלוסנדורף, סימה ובולי זרחן שונים
טל' נייד: 052-8301265

רומנו בית מכירות

למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוט-ג'ורג'יה,
נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל.
ניתן לעשות הזמנה בדאר.
סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER
מען 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות 03-5282790

בית טוב www.bait-tov.com

בולים בחבילות לפי נושאים ולפי מדינות,
בולי ישראל, חותמות, אלבומים ואביזרים.
שילחו 200 בולי ישראל משומשים כלשהם (לא שונים)
רחוצים, נקיים ולא פסולים, ותקבלו סדרות בולי חו"ל.
ת"ד 2275 בת-ים 59121, טל/פקס: 03-5535313

בולי גלעדי

בולי ישראל, חו"ל, נושאים ויודאיקה,
הופיע מחירון בולי ישראל 2008
בולי הרשות הפלסטינאית

מבצע:
הוויד שקוף ושחור, 120 ש"ח

בוא אלבומי IMPORTA והוויד
רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871
טלפון סולארי: 0545-390225; אי-מייל: gil-adi@zahav.net.il

מרכז הבולים

מתמחים במוקדמים, מנדט, מנהלת העם
ובולי ישראל, טעויות, תוויות מכל הסוגים,
זרחנים בולי חו"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים

נציג בלעדי של DAVO-MICHEL
אלנבי 94 תל-אביב (במרתף)
טל: 03-5605755; פקס: 03-5605430
email: stamps.center@gmail.com

הספריה הבולאית

של התאחדות בולאי ישראל

הספריה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל פתוחה
לקהל הרחב ביום ה' בלבד בשעות 12:00-19:30
(ללא תשלום)
השאלת ספרים, קטלוגים, מגזינים וצילומי תצוגות -
לחברי ההתאחדות. עיון במקום - לקהל הרחב.

רח' פינסקר 2, תל-אביב, קומה א',
טל': 03-6295547

קונים בלבד!
קונים אוספים ולוטים של מעטפות ומכתבים
שעברו בדואר מפלשתינה וישראל
(לא מעטפות יום ראשון)
תשלום מידי

אמנות מוצרים בולאיים (ישראל) בע"מ

טל. 03-5477966

שנאור בולים

מבחר בולי ישראל וחו"ל אלבומים
ואביזרי בולאות
רח' יפו 40 חיפה

טל': 04-8512134 פקס: 04-6767279

אליק רינק

בולים ומטבעות

קונה ומוכר

רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 4124,
טל. 03-6297192, פקס. 03-5255131,
מען: 03-5227922

מוטי ברש בולי דיזינגוף

בולים - ישראל וחו"ל - מכירה, קניה, הערכה
מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים
המבחר הגדול בארץ!!

דיזינגוף סנטר ת"א חנות 420,
טל/פקס. 03-5251552,
דוא"ל: motib51@smile.net.il

אוספים - איתן בר-ארז

הערכה ושמאות, תיווך ומכירה פומבית של אוספים באינטרנט,
קניה ומכירה לפרטיים

סניף ירושלים: בניין כלל חנות 325, רח' יפו 97 י"ם, טל': 02-6259638
פתח-תקווה: ברנדה 58 פ"ת, טל': 03-9337024
נייד: 052-5974151

בס"ד

עוואד משה - Talia Stamps

קונה ומוכר בולי ישראל, שנתונים, מעטפות מיוחדות, גיליונות מיוחדים,
מעטפות וגיליונות גנריים, תוויות קלוסנדורף, סימה,
בולי זרחן שונים, אלבומיות ודפי מזכרת.

טל: 03-7301142. נייד: 052-3315322
moshe.aharon39@gmail.com

בולי כחול לבן

Blue White Stamps

קונה, מוכר, מחליף, מכירה פומבית, אביזרים, בולים, מטבעות ושטרות.

רח' המלך ג'ורג' 6 (ירידה מאלנבי), ת.ד. 23257 תל-אביב 61231

טל': 03-5281023, 03-5015496, פקס: 03-6521145

Email: info@bwsegal.com

ההנפקות הבאות:
 פלנטה אחת אוקיינוס אחד
 גלינות גורים - שנחאי
 דף מזכרת יום המלריה

בולי או"ם למען עולם טוב יותר אוספים בולים נהנים ולומדים

15 באפריל 2010 - זנים בסכנת הכחדה - קקטוסים

15 באפריל 2010 - מן המניין - ג'נבה ווינה

